

PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za Januar/Februar 2011

SADRŽAJ:

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA	3
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA	10
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA	15
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA.....	15
	REGULATORNA TELA.....	15
	DRŽAVNI ORGANI	17
	KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA.....	18
V	PROCES DIGITALIZACIJE	19
VI	PROCES PRIVATIZACIJE.....	20
VII	ZAKLJUČAK.....	21

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. Pretnje i pritisci

1.1. Izricanje prvostepene presude osuđenima za ubistvo francuskog državljanina Brisa Tatona, 25. januara 2011. godine u Višem sudu u Beogradu, prošlo je uz brojne incidente u kojima su huligani koji su došli u sudnicu pretili, vređali i fizički nasrtali na novinare. Mediji prenose da je lošom organizacijom u Palati pravde, presuda, umesto u najvećoj sudnici, izrečena u jednoj od manjih, u kojoj je bilo svega 45 mesta. Do prvih incidenata došlo je prilikom pokušaja huligana da na silu uđu u sudnicu u kojoj su se njihovim prijateljima izricale presude, a nastavljeni su i nasrtajima na novinare i snimatelje srpskih i francuskih televizija koji su uzimali izjave ispred beogradske Palate pravde. Veće incidente sprečili su pripadnici sudske straže i Interventne brigade policije.

Bris Taton napadnut je 17. septembra 2009. godine, na Obilićevom vencu u centru Beograda, uoči fudbalske utakmice beogradskog „Partizana“ i francuskog „Tuluza“, a preminuo je od posledica prebijanja, dvanaest dana kasnije. Prvostepenom presudom, petnaestorica navijača „Partizana“ osuđena su za njegovo ubistvo na ukupno 240 godina zatvora.

Zakonom o javnom informisanju propisano je da je javno informisanje slobodno i u interesu javnosti, te da niko ne sme da ograničava slobodu javnog informisanja nijednim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja. Zakon posebno podvlači da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. Zakon takođe izričito predviđa da u oblasti javnog informisanja, strana lica, pa tako u konkretnom slučaju i francuski novinari i snimatelji francuskih televizija, imaju ista prava kao i domaća lica. Inače, shodno odredbama Zakonika o krivičnom postupku, objavljivanje presude je uvek javno, pa su novinari imali pravo da mu prisustvuju.

1.2. Lazarevac, grad u kome se nalazi sedište Rudarskog basena „Kolubara“, preduzeća u sastavu državne „Elektroprivrede Srbije“, svakog utorka tokom emitovanja serijala istraživačkih emisija „Insajder“ na televiziji „B92“, bio je oblepljen plakatima uperenim protiv ove medijske kuće. „Insajder“ se u poslednjem serijalu bavio zloupotrebama u „Kolubari“.

Posle emitovanja treće epizode, Lazarevac je 15. februara bio oblepljen umrlicama za „B92“, na kojima su pojedinačno navođena imena odgovornog urednika „B92“ i autora i novinara „Insajdera“, kao ožalošćenih i organizatora sahrane, što su mnogi doživeli kao poziv na nasilje. Iz lokalne policije, za medije su izjavljivali da ne znaju ko stoji iza plakata. Nezavisno udruženje novinara Srbije ukazalo je da smrtovnice za „B92“ smatra otvorenom pretnjom uredniku „B92“ i autorima i novinarima „Insajdera“, te je pozvalo nadležne da hitno pronađu i kazne krivce. Inače, veliki broj umrlica i plakata s porukama usmerenim protiv „B92“, nalazi se pored same zgrade lokalne policije, što dovodi u pitanje njihove tvrdnje da ne znaju ko iza ovih akcija stoji. „Nema sumnje da su umrlice neuvijena pretnja novinarima, ali i upozorenje potencijalnim svedocima kako mogu proći ako javno progovore o zloupotrebama u Kolubari“, izjavila je potpredsednica NUNS-a, Jelka Jovanović. Predsednik Srbije, Boris Tadić, izjavio je da su za svaku osudu napadi i pretnje upućene autorima emisije „Insajder“ TV „B92“, te da će država stati na put svakom ko pretili i pokušava da ugrožava bezbednost građana Srbije.

Prema Zakonu o javnom informisanju, javno informisanje je slobodno i u interesu javnosti, i kao takvo ne podleže cenzuri. Niko ne sme da ograničava slobodu javnog informisanja na bilo koji način podesan da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja. Zakon izričito predviđa da niko ne sme da vrši bilo kakav pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. Objavljivanje nečijeg imena na umrlici kakve su lepljene u Lazarevcu, može predstavljati ugrožavanje sigurnosti nekog lica pretnjom da će se napasti na njegov život ili telo. Za ugrožavanje sigurnosti lica koje obavljaju poslove od javnog značaja u oblasti informisanja, u vezi sa poslovima koje obavljaju, što su uslovi koji su u konkretnom slučaju ispunjeni u odnosu na urednike i novinare „B92“, Krivičnim zakonikom Republike Srbije zaprećena je kazna zatvorom u trajanju od jedne do osam godina. Do zaključenja ovog izveštaja, policija u Lazarevcu nije otkrila odgovorne za lepljenje smrtovnica za „B92“ u ovom gradu. Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) je u međuvremenu saopštilo da je njihovim predstavnicima i predstavnicima Odeljenja za medije Misije OEBSa koji su 17. februara zajedno posetili Lazarevac, zamenik komandira policije u Lazarevcu, Vladan Šišmić, izjavio da postoje jasne indicije o izvršiocima i najavio da će istraga biti okončana u narednih nekoliko dana. Kada do toga nije došlo, NUNS je uputio protest direktoru policije, Miloradu Veljoviću. Inače, u jedinom sličnom slučaju koji je imao sudski epilog, u Beogradu su, 2005. godine, tri lica kažnjena za prekršaj sa po 10 dana zatvora, a povodom lepljenja plakata kojima se, uz antisemitske parole, pozivalo na bojkot, takođe televizije „B92“.

1.3. Sa sednice Skupštine opštine Kula, 16. februara 2011. godine, fizički su izbačeni, a potom privedeni u policiju, novinari Niko Perković, dopisnik „Dnevnika“ i Dragan Jovanović iz TV Kula. Pored njih, izbačene su i novinarke dnevnih novina „Blic“, Ranka Ivanoska i

„Večernjih novosti“, Branka Baletić. Radnici privatne firme koji obezbeđuju opštinu, nasrnuli su na novinare, izguravši ih u hodnik uz pretnje i primenu fizičke sile. Prema tvrdnjama novinara Nike Perkovića, sve je započelo u skupštinskoj sali kada je predsednik opštine, Željko Kovač, rekao novinarima da napuste sednicu zbog toga što, navodno, ne poseduju važeće akreditacije. „Izvadio sam akreditaciju moje novinske kuće i dao sam je na uvid, na šta su mi rekli da ona ne važi i da za praćenje sednice moramo imati akreditacije koje je izdala opština. Nedugo potom, pojavilo se privatno obezbeđenje, koje je prišlo meni i kolegi s televizije. Počeli su da nas čupaju. Kada je uzavrela situacija, sišla su dva odbornika koji su pokušali da nas odbrane, ali je sve bilo uzalud“, izjavio je Perković, koji tvrdi da već sedam godina prati skupštinske sednice, te da nikada sličnih problema nije imao. Nakon što je obezbeđenje izbacilo novinare, ispred vrata sale dočekala ih je patrola policije. Zamolili su ih da pođu u policijsku stanicu, gde su im uzeli izjave povodom događaja. Dok su dvojica izbačenih novinara bila u policijskoj stanici, iz skupštinske sale izbačene su i novinarke „Blica“ i „Večernjih novosti“.

Zakonom o javnom informisanju propisano je da državni organi i organizacije, organi teritorijalne autonomije i lokalne samouprave, javne službe i javna preduzeća, kao i poslanici i odbornici, imaju obavezu da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost i to pod jednakim uslovima za sve novinare i sva javna glasila. Po navodima koji su se mogli pročitati u medijima, suština sukoba skupštinske većine i medija u Kuli leži u Pravilniku o načinu i obezbeđivanju javnosti rada na sednicama Skupštine opštine Kula i radnih tela, koji je usvojen mesec dana ranije. Novinari Pravilnik smatraju krajnje restriktivnim, između ostalog i zbog toga što insistira na suvišnim formalnostima kod akreditacija. Valja istaći da je krajnje neprihvatljivo da se obaveza lokalne samouprave da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost, opstruiše usvajanjem podzakonskih akata koji po svojoj suštini zapravo ograničavaju medijske slobode. Zakon o javnom informisanju, u članu 8, čak izričito propisuje da se nijedna njegova odredba ne može tumačiti i primeniti na način koji bi doveo do ukidanja nekog prava koje zakon garantuje ili do njegovog ograničavanja u većoj meri od one koja je propisana. U konkretnom slučaju, primena odredbe člana 10. Zakona o javnom informisanju, kojom je utvrđena obaveza lokalne samouprave da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost, ograničava se donošenjem podzakonskih akata, konkretno Pravilnika o načinu i obezbeđivanju javnosti rada na sednicama Skupštine opštine Kula i radnih tela, i njegovim insistiranjem na formalnostima kod akreditacija, što je u suprotnosti sa članom 8. Zakona o javnom informisanju.

1.4. Dnevnik „Danas“ objavio je u ponedeljak 14. februara napad potpredsednice Muslimanskog omladinskog kluba, Aide Rašljanin, uz mnoštvo ličnih uvreda, diskvalifikacija i otvorenih pretnji, na Aidu Ćorović, predsednicu nevladine organizacije „Urban in“ iz Novog

Pazara, a povodom njenog teksta objavljenog ranije u istom listu, u kome je iznela kritiku politizacije prava na javno nošenje verskih obeležja i izrazila sumnje u spontanost kolektivnog opredeljivanja za nošenje hidžaba na tribinama Fakulteta za islamske studije u Novom Pazaru. Desetak dana kasnije, mediji su preneli da je MUP Srbije Aidi Ćorović odredio policijsku zaštitu na osnovu procene da je njena bezbednost ugrožena.

Tekst objavljen u „Danasu“ predstavlja jedan od najnižih ličnih napada na srpskoj medijskoj sceni u poslednje vreme i krajnje drastičan primer ugrožavanja slobode izražavanja. Doveo je do brojnih reakcija, uključujući i onu, predsednika Srbije, Borisa Tadića, koji je osudio napade na Aidu Ćorović i istakao da Srbija nikada nije bila i nikada neće biti zemlja šovinizma, nacionalne netrpeljivosti i govora mržnje. Poverenica za zaštitu ravnopravnosti, Nevena Petrušić, takođe je kvalifikovala tekst Muslimanskog omladinskog kluba Islamske zajednice iz Novog Pazara objavljen u dnevnom listu „Danas“, kao otvoreni govor mržnje. Ona je izjavila da rečenice u kojima se za Aidu Ćorović kaže da je „lice bez biografije isfrustrirano ličnim životnim neuspehom u samom vrhuncu klimaksa“, i gde se dovodi u vezu sa „masovnim streljanjima 'nepodobnih' građana muslimanske vere“, ne predstavljaju dijalog neistomišljenika, niti argumentovanu raspravu, već u krajnje diskriminatornom tonu ugrožavaju njen integritet i pozivaju na linč. Petrušićeva je ukazala da se takvim izjavama uvreda upućuje svim ženama, jer se koristi rodni stereotip prema kome su sve neudate žene isfrustrirane i neuspešne, a sve žene srednjih godina u „opasnom“ stanju zvanom klimaks. Ovakvoj oceni poverenice, praktično se nema šta dodati.

2. Sudski postupci

2.1. Biznismen Filip Cepter tužio je dnevni list „Kurir“ zbog tri objavljena teksta o poslovanju njegovih firmi i traži odštetu od sto miliona dinara, preneo je ovaj list u broju od 26. januara. „Kurir“ tvrdi da je u tekstovima, objavljenim u decembru 2010. godine, objavio da skoro sve firme Filipa Ceptera, shodno izveštajima zvaničnih državnih organa, iz godine u godinu prave sve veći gubitak i smanjuju broj zaposlenih, te izneo sumnju da se novac na razne načine iznosi na račune Cepterovih firmi u inostranstvu, odnosno na of-šor destinacije. „Kurir“ je takođe objavio da su, po njihovim saznanjima, protiv firmi Filipa Ceptera podnete prijave za kršenje Zakona o poreskom postupku. Iz tog lista tvrde da njihovi novinari nisu mogli da dobiju Ceptera povodom tekstova koje su objavljivali, a da je Mirko Rašić, njegov zastupnik u Srbiji, kada je bio kontaktiran, novinarku psovao i vređao.

Sudska praksa u Srbiji tradicionalno ne gleda blagonaklono na milionske tužbene zahteve, te bi bilo krajnje neočekivano da tužilac u ovom sporu dobije i pedeset puta manji iznos, čak i

kada bi zahtev bio osnovan. Sa tog razloga se ovakve tužbe s punim pravom doživljavaju i kao sredstvo pritiska na medije. Ono što, međutim, objektivno predstavlja problem ovakvih sporova, jeste činjenica da se takse na odgovor na tužbu i advokatski honorari kojima se mediji nužno izlažu kada se suoče sa ovom vrstom pretnji, obračunavaju po vrednosti spora. Samo taksa za odgovor na tužbu u vrednosti od sto miliona dinara, po Zakonu o sudskim taksama, iznosila bi 48.750,00 dinara, a naknada advokatu za sastav odgovora, kao i za pristup na svako ročište, po zvaničnoj advokatskoj tarifi, iznosila bi 31.250,00 dinara, odnosno 32.500,00 dinara. Polazeći od teške finansijske situacije u kojoj se najveći broj medija u Srbiji nalazi, već sama opasnost izlaganja ovakvim troškovima, bez obzira na to da li je sam tužbeni zahtev osnovan ili ne, odnosno da li će troškovi kasnije moći da budu naplaćeni od tužioca, rezultira autocenzurom, uzdržavanjem od iole problematičnijih tekstova i medijskim konformizmom.

2.2. Osnovni sud u Pančevu osudio je Milanu Savić, direktorku, i Mariju Andrić, glavnu i odgovornu urednicu „Pančevac presa“, na po devet meseci zatvora, uslovno na dve godine, prenela je „Politika“ u broju od 15. januara. „Pančevac pres“ ranije je morao da promeni ime, Milana Savić prestala je da bude direktor, a novembra prošle godine list je prestao i da izlazi. Presuda Osnovnog suda u Pančevu izrečena je za krivično delo neovlašćene upotrebe tuđe firme.

Članom 233. Krivičnog zakonika Republike Srbije, propisano je krivično delo neovlašćena upotrebe tuđe firme, odnosno neovlašćena upotreba tuđeg poslovnog imena i druge posebne oznake robe ili usluga, kako se to delo zove od izmena Zakonika iz 2009. godine. „Pančevac pres“ je februara 2008. godine počela da izdaje grupa do tada novinara i drugih zaposlenih „Pančevca“, najčitanijeg lokalnog lista u Srbiji, nakon što nisu uspeli da na aukciji kupe ove novine u privatizaciji. Od februara do oktobra 2008. godine, kada je sud naložio promenu imena, „Pančevac pres“ je naslovom, izgledom, grafičkom opremom, nazivom stalnih rubrika, ličio na „Pančevac“, što je po nalaženju sudova, moglo dovesti do zabune na tržištu. Vlasnik „Pančevca“ podneo je tužbu zbog nelojalne konkurencije, pa je „Pančevac pres“ posle devet meseci morao da promeni ime. Nakon što je počeo da gubi oglašivače i zapao u krizu, list se novembra prošle godine i ugasio. S druge strane, i „Pančevac“ je u ozbiljnom problemu sa dugom nastalim povodom jemstva za kredit koji je podiglo drugo preduzeće u vlasništvu iste porodice, sa kojom je Agencija za privatizaciju privatizacioni ugovor u međuvremenu raskinula. Poslovanje medija pod istim ili sličnim spoljnim oznakama, bilo da je reč o imenu ili elementima grafičke opreme, u Srbiji nije retkost. Obično je do ovakvih slučajeva dolazilo usled preuzimanja medija sa kojima se delovi, ili čak i cele redakcije, nisu slagale, već su odlazile i pokretale konkurentski medij. Jedan od prvih slučajeva dogodio se još krajem devedesetih godina prošlog veka, kada je režim Slobodana Miloševića preuzeo Radio B92, a

redakcija na frekvenciji tadašnjeg Trećeg programa Studija B, pokrenula novi program pod nazivom B2-92. U drugim slučajevima, odbegle redakcije ili delovi redakcija su obično dodavale reč „nezavistan“ ili „novi“ nazivu medija iz kog su nastale. Slučaj „Pančevac pres“ je, međutim, prvi koji je dobio i krivično-pravni epilog, odnosno osudu na zatvorsku kaznu, koja je u ovom slučaju uslovna. Krivični zakonik neovlašćenu upotrebu tuđeg poslovnog imena i druge posebne oznake robe ili usluga definiše kao služenje tuđim poslovnim imenom, tuđim žigom ili tuđom drugom posebnom oznakom robe ili usluga, ili unošenjem pojedinih obeležja ovih oznaka u svoje poslovno ime, svoj žig ili u svoju drugu posebnu oznaku robe ili usluga, u nameri da se obmanu kupci ili korisnici usluga, a zaprećena kazna je novčana, ili zatvorska u trajanju do tri godine. Činjenica da je kazna u ovom slučaju izrečena, svedoči i o pojačanoj zaštiti prava intelektualne svojine u Srbiji.

2.3. Sredinom januara, mediji su preneli da je veće Višeg suda u Novom Sadu kojim je predsedavala sudija Stanimirka Lalović, obavezalo odgovornog urednika, odnosno osnivača „Karlovačkog lista“ iz Sremskih Karlovaca, da Savi Pavloviću iz Sremskih Karlovaca naknadi štetu na ime pretrpljenih duševnih bolova i narušene privatnosti u iznosu od ukupno 400.000 dinara, kao i da mu naknadi troškove parničnog postupka u visini od 84.600 dinara. Postupak se vodio povodom teksta objavljenog u „Karlovačkom listu“ u broju iz aprila 2009. godine, a koji se ticao sukoba između potpredsednika skupštine opštine Sremski Karlovići i savetnika načelnika Južnobačkog okruga za finansije, Gorana Savića i radnika obezbeđenja, Sava Pavlovića. „Karlovački list“ je preneo da je do sukoba došlo 31. marta u sedištu Južnobačkog okruga u Novom Sadu, da je nakon istoga Pavlović priveden u policiju radi davanja izjave, a da je Savić zatražio medicinsku pomoć. „Karlovački list“ je preneo i Pavlovićeovu izjavu datu drugim medijima, u kojoj on tvrdi da je cela priča iskonstruisana i da se protiv njega vodi kampanja zbog toga što je član Demokratske stranke Srbije (DSS). Tekst je bio opremljen fotografijom Save Pavlovića koju je redakcija imala u arhivi i dobila lično od Pavlovića, godinu dana ranije, kada je ovaj bio kandidat DSS na izborima.

Iz samog spornog teksta teško je videti iz kojih razloga je veće Višeg suda u Novom Sadu našlo da je u konkretnom slučaju povređena obaveza dužne novinarske pažnje, što je Zakonom o javnom informisanju predviđeni uslov da bi odgovorni urednik i osnivač javnog glasila odgovarali za naknadu štete. „Karlovački list“ je, po informacijama dostupnim autorima ovog izveštaja, preneo nesporne činjenice, te citirao izjavu predsednice Izvršnog odbora Demokratske stranke u Sremskim Karlovcima, kao stranke čiji je Savić član, kao i izjavu samog Pavlovića, koje su obe objavljene i u drugim medijima. Ono što je posebno nejasno je i nalaženje suda da je objavljivanje Pavlovićeve fotografije neovlašćeno. Naime, Zakonom o javnom informisanju predviđeno je da se fotografija ne može objaviti bez pristanka lica čiji lik sadrži, ako se pri objavljivanju može zaključiti koje je to lice, ali Zakon

sadrži brojne izuzetke, a između ostalih i onaj, kojim je predviđeno da pristanak nije potreban ako je lice u konkretnom slučaju fotografiju koja sadrži zapis njegovog lika namenilo javnosti. Nalaženje Višeg suda u Novom Sadu da fotografija namenjena javnosti ne može da se koristi mimo povoda radi koga je namenjena javnosti (što bi trebalo da znači da je konkretna Pavlovićeva fotografija mogla da se koristi u svrhu njegovog predstavljanja kao kandidata na izborima, ali ne i u bilo koju drugu svrhu), predstavlja ograničenje slobode izražavanja koje nije predviđeno zakonom i koje bi, ako bi bilo prihvaćeno u praksi sudova, praktično obesmisllilo medijske arhive i onemogućilo korišćenje fotografija iz medijskih arhiva, čak i kada su one nesumnjivo bile i jesu namenjene javnosti. Odluka Višeg suda u Novom Sadu je prvostepena i protiv nje je moguća žalba Apelacionom sudu u Novom Sadu.

2.4. Privredni sud u Leskovcu oglasio je odgovornim Radio difuzno preduzeće „EMA“ iz Bujanovca i Olivera Trajkovića, direktora, na novčanu kaznu u ukupnom iznosu od 250.000,00 dinara, a za privredni prestup iz člana 215. stav 1. tačka 7) i stav 2. Zakona o autorskom i srodnim pravima. Privredni sud je, naime, našao da Radio „EMA“ iz Leskovca tokom januara, februara, marta, aprila, maja, juna i jula 2010. godine, nije Organizaciji proizvođača fonograma Srbije - OFPS dostavio spiskove emitovanih fonograma. Protiv ove presude izjavljena je žalba Privrednom apelacionom sudu u Beogradu.

U Srbiji se u ovom trenutku vodi više od stotinu postupaka za privredni prestup iz člana 215. stav 1. tačka 7) i stav 2. Zakona o autorskom i srodnim pravima, a protiv pravnih lica osnivača javnih glasila, radio i TV stanica, a zbog navodnog nedostavljanja, od strane stanica, Organizaciji proizvođača fonograma Srbije - OFPS podataka o nazivu predmeta zaštite, učestalosti i obimu iskorišćavanja, kao i o drugim okolnostima koje su relevantne za obračun naknade koja se plaća prema tarifi. Sama obaveza dostavljanja podataka o nazivu predmeta zaštite, učestalosti i obimu iskorišćavanja, kao i o drugim okolnostima koje su relevantne za obračun naknade koja se prema tarifi plaća, utvrđena je članom 187. Zakona o autorskom i srodnim pravima. U čitavom nizu ovih slučajeva, pa tako i u slučaju Radija „EMA“, po mišljenju autora ovog izveštaja, ne radi se o nedostavljanju spiskova emitovanih fonograma, već o neosnovanom odbijanju OFPS-a da ove spiskove prima, što je sve posledica pravnog haosa koji je izazvao sam OFPS, tako što je doneo veći broj pravnih akata kojima na različiti način reguliše istu stvar, sadržaj spiskova i formu u kojoj se one dostavljaju. Osnivači javnih glasila, radio i TV stanica, na navedeni način dovode se u situaciju apsolutne pravne nesigurnosti. Naime, po članu 187. stav 5. Zakona o autorskom i srodnim pravima, OFPS može svojim opštim aktima da odredi način i formu u kojoj se dostavljaju popisi emitovanih fonograma. Ono što se dogodilo je da je OFPS u dva svoja opšta akta, i to u Tarifi naknada koju od korisnika naplaćuje OFPS, objavljenoj u „Službenom glasniku RS“, br. 94/2009 i u Pravilniku o prijavi emitovanih fonograma od strane emitera koji nikada nije objavljen u

Službenom glasniku, a može se naći na Internetu, na adresi: [http://www.ofps.org.rs/fileadmin/user_upload/DOCS/1Pravilnik o prijavi emitovanih fonograma od strane emitera.pdf](http://www.ofps.org.rs/fileadmin/user_upload/DOCS/1Pravilnik_o_prijavi_emitovanih_fonograma_od_strane_emitera.pdf)), propisao različite načine i formu u kojoj se dostavljaju popisi emitovanih fonograma, što je rezultiralo arbitrarnim prijavljivanjem za privredni prestup radio ili TV stanica koje ne postupaju po jednom od ta dva akta. Povrh svega, i Tarifa i Pravilnik, odstupaju od člana 187. stav 2. Zakona o autorskom i srodnim pravima, i to tako što nezakonito proširuju obim zahteva koji se stavljaju pred medije. Kažnjavanje pravnih lica, osnivača javnih glasila - radio i TV stanica, i odgovornih lica, njihovih direktora, za privredni prestup, u situaciji kada ne postoje jasni i nedvosmisleni opšti akti kojima se na jasan i nedvosmislen način utvrđuje njihova obaveza, nesumnjivo predstavlja neprihvatljivo mešanje javne vlasti u slobodu izražavanja zajemčenu Ustavom Republike Srbije i članom 10. ratifikovane Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je jednim delom i kroz odeljak o slobodi izražavanja.

1.2. U intervjuu za dnevni list „Danas“, koji je objavljen 7. februara, Zagorka Dolovac, republički javni tužilac, između ostalog je govorila i o slučaju ubistva novinarke „Duge“, Radislave Dade Vujasinović, kao i o istrazi koja se vodi povodom zloupotreba u Rudarskom basenu „Kolubara“, kojima se bavio serijal istraživačkih emisija „Insajder“ na Televiziji „B92“. Zagorka Dolovac izjavila je da je smrt Dade Vujasinović, ranije kvalifikovana kao samoubistvo, u ponovo otvorenoj istrazi kvalifikovana kao ubistvo. „Svi veštaci iz tog predmeta su saslušani. U toku je i saslušanje novih svedoka, kao i onih koji su već saslušani. Svi oni bi trebalo da pomognu u otkrivanju okolnosti ubistva novinarke i tu očekujem pomake. Nezahvalno je sa moje pozicije govoriti ima li indicija da je to uradila tadašnja Državna bezbednost. Međutim, način na koji je rađen uviđaj u slučaju Ćuruvija ukazuje na sličnosti u propustima koji su načinjeni u slučajevima Dade i Ćuruvije“, rekla je Zagorka Dolovac.

Zakonom o javnom informisanju propisano je da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u

obavljanju posla. Činjenica da ubistvo novinarka Dade Vujasinović, ali i ubistva Slavka Ćuruvije i Milana Pantića, ostaju nerasvetljena, konkretno u slučaju Dade Vujasinović već gotovo 16 godina, ozbiljno dovodi u pitanje poverenje medijskog sektora u institucije i ustavna i zakonska jemstva koja se odnose na slobodu izražavanja. Iako pravosuđe u konkretnom slučaju istrage ubistva ne postupa po Zakonu o javnom informisanju, već po krivičnim propisima, sporost istrage ubistava novinara, posredno utiče na slobodu izražavanja u Srbiji i primenu Zakona o javnom informisanju, kroz uticaj na jačanje osećaja nesigurnosti novinara i jačanje autocenzure u medijskom sektoru.

2. Zakon o radiodifuziji

2.1. Savet Republičke radiodifuzne agencije održao je 18. februara vanrednu sednicu kojoj su prisustvovali predstavnici dve televizije sa nacionalnim pokrivanjem, „Pink“ i „Hepi“. Hitno sazivanje vanredne sednice obrazloženo je eskalacijom verbalnog i fizičkog nasilja u rijaliti šou programima koje navedene dve televizije emituju. Savet je na sednici naložio televizijama „Pink“ i „Hepi“ da hitno iz sadržaja rijaliti šou programa otklone sve ono što krši Zakon o radiodifuziji i Kodeks o ponašanju emitera, te zabranio svako dalje emitovanje programa koji svojim sadržajem teško ugrožavaju fizički mentalni i moralni razvoj maloletnika i narušavaju dostojanstvo ličnosti. Posebno je insistirano da se ne smeju emitovati programi koji opravdavaju ili podstiču nasilje, naloženo je ukidanje mogućnosti konzumiranja alkoholnih pića i cigareta učesnicima rijaliti šou programa, pokrivanje zvučnim signalom celih rečenica u kojima su izgovorene psovke ili uvrede u repriznom emitovanju, kao i isticanje upozorenja da program može ugroziti decu i omladinu u krolovima na svakih 5 minuta. Savet je, takođe, doneo odluku da se protiv TV „Pink“ pokrene i prekršajni postupak, ali i sa žaljenjem konstatovao da prekršajna prijava koju je podneo protiv televizije „Pink“ krajem 2009. godine za prekršaj učinjen tokom jednog od ranijih rijaliti programa, još nije dobila sudski epilog. Na kraju saopštenja koje je Savet Republičke radiodifuzne agencije izdao nakon sednice, ponavlja se da će ovo telo od Ministarstva kulture Republike Srbije zatražiti da Narodnoj Skupštini Republike Srbije u što kraćem roku bude upućen Predlog izmena i dopuna Zakona o radiodifuziji na usvajanje po hitnom postupku, a kojima bi, poput prakse u nekim zemljama u okruženju, Savet RRA dobio mogućnost da izriče direktne finansijske sankcije za prekršaje zakona za čije sprovođenje ima ovlašćenja, kao i ovlašćenje da naloži privremenu ili trajnu zabranu emitovanja pojedine emisije.

Samo nedelju dana nakon vanredne sednice Saveta Republičke radiodifuzne agencije od 18. februara, došlo je do dodatne eskalacije u rijaliti šou programu „Dvor“ Televizije „Pink“, a učesnica u programu, pevačica Maja Nikolić, izbačena je iz „Dvora“ zbog antisemitskih izjava

u živom prenosu, u noći između 24. i 25. februara. Još jedan učesnik programa, Miloš Bojanić, takođe pevač, koji je podržao antisemitske izjave Maje Nikolić, sam je napustio „Dvor“. Republička radiodifuzna agencija reagovala je zahtevom da se sankcioniše govor mržnje. Ambasador Izraela u Srbiji, Artur Kol, izjavio je da je zgrožen antisemitskim sadržajem koji je emitovan na programu „Dvor“ televizije „Pink“, saopštila je Ambasada Izraela u Beogradu. „U poslednje vreme smo svedoci porasta antisemitskih incidenata u Srbiji, a poslednji u nizu je ujedno i najvidljiviji. Ova činjenica izaziva zabrinutost i zahteva punu pažnju relevantnih državnih organa“, izjavio je Kol. Portparol „Pink“, Tanja Vojtehovski, izjavila je da je Maja Nikolić sankcionisana diskvalifikacijom zbog verbalnog nasilja i govora mržnje. „Naša televizija se nakon incidenta ogradila od toga što su uživo u programu izrekli Maja Nikolić i Miloš Bojanić, okarakterisala to kao incident i govor mržnje, i u saopštenju se izvinila kao emiter svima onima kojima su te izjave na bilo koji način povredile osećanja ili dostojanstvo“, rekla je Vojtehovski. Republičko tužilaštvo pokrenulo je prekrivični postupak protiv pevačice Maje Nikolić i pevača Miloša Bojanića, zbog govora mržnje u rijaliti serijalu „Dvor“. I Jevrejska zajednica najavila je da će pokrenuti postupak protiv televizije „Pink“. Iz Republičke radiodifuzne agencije najavljeno je donošenje obavezujućeg uputstva kojim će zabraniti prenos rijaliti programa uživo. „To je suviše rizična TV forma. Imali smo situaciju koje se svi možemo stideti i moramo da reagujemo“, izjavio je Goran Karadžić, zamenik predsednika Saveta RRA.

Članom 21. Zakona o radiodifuziji predviđeno je da se RRA stara da programi emitera ne sadrže informacije kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihove različite političke opredeljenosti ili zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja nekoj rasi, veri, naciji, etničkoj grupi, polu ili seksualnoj opredeljenosti. Zabrana govora mržnje propisana je i članom 38. Zakona o javnom informisanju. U skladu sa tom odredbom zabranjeno je objavljivanje ideja, informacija i mišljenja kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja nekoj rasi, veri, naciji, etničkoj grupi, polu ili zbog njihove seksualne opredeljenosti, bez obzira na to da li je objavljivanjem učinjeno krivično delo. Postupanje emitera suprotno zabrani govora mržnje je osnov za izricanje predviđenih mera od strane RRA, nezavisno od drugih pravnih sredstava koja stoje na raspolaganju oštećenom. Ove mere, u skladu sa članom 17. Zakona o radiodifuziji su opomena, upozorenje, te privremeno ili trajno oduzimanje dozvole za emitovanje programa. Pored ovoga, RRA može i pred nadležnim sudom ili drugim državnim organom da pokrene postupak protiv emitera ili odgovornog lica emitera, ako njegovo činjenje ili nečinjenje ima obeležja dela kažnjivog prema zakonu. Činjenica je da je u konkretnom slučaju, prvo, RRA propustila da blagovremenim izricanjem upozorenja, kreira situaciju u kojoj može da izrekne i oštriju sankciju – privremeno oduzimanje dozvole. Naime, shodno Zakonu o radiodifuziji, dozvola

može biti privremeno oduzeta samo emiteru koji, i pored izrečenog upozorenja, nastavi da krši zakon ili svoje obaveze. Propustom RRA da blagovremeno izriče upozorenja, kreiran je utisak da ovo telo ne raspolaže adekvatnim sredstvima za sprovođenje zabrane govora mržnje i zaštitu javnosti od neprihvatljivih sadržaja. Takođe, zahtev RRA da mu se omogući da sam novčano kažnjava emitere, zanemaruje činjenicu da je privremeno oduzimanje dozvole zapravo, u krajnjoj liniji, vid novčanog kažnjavanja, budući da emitera dovodi u situaciju u kojoj ne može da generiše prihode. S druge strane, RRA je zakazala i u svom regulatornom radu. Od 10 opštih obavezujućih uputstava koje je donela, 8 se odnosi na praćenje izbora. Posebno je simptomatično da je Savet recimo još 2007. godine našao za shodno da emiterima preporuči neemitovanje programa zasnovanih na proricanju sudbine, tumačenju horoskopa i sličnim sadržajima, nalazeći da postoje osnovane indicije da se ova vrsta programa zasniva na zloupotrebi lakovernosti gledalaca. Istovremeno, RRA se kroz preporuke i uputstva nije bavila rijaliti programima, koji su u javnosti izazivali makar isto, ako ne i više kontroverzi od proricanja sudbine ili tumačenja horoskopa. Što se tiče postupaka čije iniciranje tužilaštvo najavljuje protiv same Maje Nikolić i Miloša Bojanića, oni se tiču krivičnog dela izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti, koje je predviđeno Krivičnim zakonikom Republike Srbije, i za koje je zaprećena zatvorska kazna u trajanju od šest meseci do pet godina.

2.2. Savet RRA objavio je, nakon svoje sednice od 31. januara, javni poziv za predlaganje kandidata za devet članova Upravnog odbora Radiodifuzne ustanove Srbije i šest članova Upravnog odbora Radiodifuzne ustanove Vojvodine.

Zakonom o radiodifuziji predviđeno je da je Upravni odbor organ upravljanja Radiodifuzne ustanove Srbije, koji donosi njen Statut, uz saglasnost RRA, te usvaja planove rada i izveštaje o radu i poslovanju Radiodifuzne ustanove Srbije i periodične i godišnje obračune, o čemu obaveštava javnost, RRA i Skupštinu. Upravni odbor takođe imenuje i razrešava generalnog direktora Radiodifuzne ustanove Srbije, imenuje i razrešava direktore radija i televizije i glavne i odgovorne urednike programa, na predlog generalnog direktora, daje saglasnost na opšti akt generalnog direktora o sistematizaciji poslova i zadataka u Radiodifuznoj ustanovi Srbije, donosi investicione planove, razmatra preporuke Programskog odbora, te obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i Statutom. Upravni odbor ima 9 članova koje imenuje i razrešava RRA iz reda novinara i afirmisanih stručnjaka za medije, menadžment, pravo i finansije, kao i drugih uglednih ličnosti. Članovi Upravnog odbora ne mogu biti narodni poslanici, poslanici u skupštini autonomne pokrajine, članovi Saveta RRA, članovi Vlade, odnosno organa izvršne vlasti autonomne pokrajine, niti imenovana ili postavljena lica u Vladi, organu izvršne vlasti autonomne pokrajine ili republičkim, odnosno pokrajinskim organima, kao i funkcioneri političkih stranaka. Mandat članova Upravnog odbora je pet

godina i jedno lice može biti imenovano za člana Upravnog odbora najviše dva puta uzastopno. Aktuelni Upravni odbor je konstituisan 19.4.2006. godine, te je sa tog razloga njegov mandat praktično pred isticanjem. Ista pravila važe i za članove Upravnog odbora Radiodifuzne ustanove Vojvodine, s tim što se za članstvo u tom telu biraju lica koja žive i rade na području Autonomne pokrajine Vojvodine. Razlog što se ovom prilikom javni poziv za predlaganje kandidata raspisuje samo za šest članova Upravnog odbora Radiodifuzne ustanove Vojvodine leži u činjenici da su preostala tri člana Upravnog odbora imenovana početkom 2009. godine, a nakon ostavki troje od devet članova tog tela u decembru 2008. godine.

3. Zakon o lokalnoj samoupravi

Medijska udruženja dala su preporuke da se novac za informisanje deli transparentno, na osnovu javnog konkursa i pod jednakim uslovima za sve, pišu Večernje novosti u broju od 9. januara. Naime, ANEM, NUNS i Local press tražili su od Ministarstva kulture i Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu da, polazeći od svojih nadležnosti utvrđenih Zakonom o ministarstvima, upute preporuku jedinicama lokalne samouprave o načinu ostvarivanja svojih nadležnosti utvrđenih članom 20. stav 1. tačka 34) Zakona o lokalnoj samoupravi. Citiranjem odredbom predviđeno je da se opštine staraju o javnom informisanju od lokalnog značaja i obezbeđuju uslove za javno informisanje na srpskom jeziku i jeziku nacionalnih manjina koji se koriste na teritoriji opštine.

ANEM, NUNS i Local press insistirali su na izjednačavanju pozicija javnih i privatnih medija u konkurisanju za ova sredstva, kao i na tome da se izdvajanja opština za javno informisanje od lokalnog značaja ne smanjuju, odnosno da se održe na dosadašnjem nivou ili na nivou pre privatizacije lokalnih informativnih javnih preduzeća, ukoliko je privatizacija u konkretnoj opštini već sprovedena. NUNS, ANEM i Local press takođe su insistirali da se sredstva raspodeljuju u transparentnom postupku, na javnim konkursima za sufinansiranje medijskih projekata pod jednakim i nediskriminatornim uslovima, kao i da se javni konkursi raspisuju u redovnim i unapred određenim vremenskim intervalima. Udruženja su takođe tražila da se pravo učešća na javnim konkursima ograniči isključivo na osnivače javnih glasila sa dozvolama za emitovanje programa za područje konkretne lokalne samouprave, odnosno sa distribucijom za područje konkretne lokalne samouprave u odnosu na štampane medije, a u slučaju nezavisnih produkcija, isključivo uz prezentaciju važećeg ugovora kojim bi se garantovalo emitovanje, odnosno objavljivanje predmetnih sadržaja. Zahtevano je i da se kao kriterijumi za izbor projekata na javnim konkursima vrednuju isključivo značaj projekta za ostvarivanje prava na javno informisanje u stvarima od lokalnog i regionalnog značaja,

doprinos raznolikosti medijskih sadržaja i pluralizmu ideja i vrednosti na lokalnom i regionalnom nivou, validna argumentacija projekta, adekvatna specifikacija budžeta usklađena i obrazložena sa stanovišta planiranih projektnih aktivnosti i održivost projekta, a da se eventualni dodatni kriterijumi za izbor projekata usaglašavaju kroz konsultacije sa novinarskim i medijskim udruženjima. Insistirano je na formiranju nezavisnih komisija koje bi odlučivale o izboru projekata i čiji rad bi morao da bude transparentan, a koje bi bile sastavljene od kompetentnih predstavnika javnosti, profesionalnih udruženja i nevladinog sektora, i čiji članovi ne mogu da budu poslanici, odbornici, imenovana i postavljena lica u Vladi, izvršnim organima pokrajina i jedinica lokalne samouprave, ali ni lica imenovana na rukovodeće položaje u javnim preduzećima i ustanovama, funkcioneri stranaka. Do zaključenja ovog izveštaja, ministarstva nisu uputila ovakvu preporuku jedinicama lokalne samouprave, a po informacijama kojima autori ovog izveštaja raspolažu, kamen spoticanja je insistiranje ANEM-a, NUNS-a i Local press-a na nezavisnosti komisija, kome je suprotstavljeno mišljenje ministarstava da bi članovi komisija trebalo da budu i predstavnici opštinskih vlasti. U međuvremenu, mediji i dalje prenose informacije iz opština širom Srbije u kojima se sredstva za ovu namenu i dalje raspodeljuju krajnje netransparentno i uz favorizovanje državnih medija na uštrb privatnih i medija bliskih lokalnim vlastima, na uštrb onih koji su prema njima kritični.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, Narodna skupština Republike Srbije nije raspravljala ni o jednom zakonu koji bi bio od posebnog značaja za medijski sektor.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

Republička radiodifuzna agencija raspisala je još jedan javni konkurs za izdavanje 20 dozvola za emitovanje radio programa sa lokalnim pokrivanjem na teritoriji opština Blace,

Bosilegrad, Crna Trava, Dimitrovgrad, Lebane (dve dozvole), Niš, Trgovište, Sjenica, Boljevac, Golubac, Negotin, Ražanj, Arilje, Krupanj, Mokra gora (tri dozvole), Banja Koviljača i Kovin. Poslednji dan za podnošenje prijave je 2. mart 2011. godine.

Po članu 49. stav 2. Zakona o radiodifuziji, javni konkurs za izdavanje dozvola za emitovanje programa se obavezno raspisuje kada na osnovu Plana raspodele radio frekvencija postoje mogućnosti za izdavanje novih dozvola za emitovanje programa. U svojim ranijim izveštajima u više navrata smo ukazivali na neodrživost ovakvog zakonskog rešenja. Naime, u sklopu procesa donošenja Medijske strategije Srbije, jedno od retkih mišljenja koje niko nije sporio, bilo je da Srbija ima više elektronskih medija nego što je to ekonomski održivo. Raspisivanje novih javnih konkursa i izdavanje novih dozvola, za, po pravilu, u uslovima ekonomske krize i neuređenog medijskog tržišta, ekonomski neodržive radio stanice, pogoršava medijsku situaciju u zemlji. Raspisivanjem novih javnih konkursa, Republička radiodifuzna agencija moguće poštuje svoju zakonsku obavezu, ali istovremeno, svakako ne doprinosi racionalnom korišćenju radiofrekvencijskog spektra, niti razvoju radiodifuzije u Srbiji, već naprotiv, njihovom daljem urušavanju.

2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE (RATEL)

Republička agencija za elektronske komunikacije objavila je na svojoj Internet prezentaciji 9. februara 2011. godine obaveštenje o terminima za izradu tehničke dokumentacije i izdavanje pojedinačnih dozvola za korišćenje radio-frekvencija za radio-stanice za emitere kojima se po odlukama RRA izdaju dozvole za emitovanje televizijskog i radijskog programa za lokalna područja.

U konkretnom slučaju, radi se o 18 dozvola, 17 za lokalne radio stanice i jednu za lokalnu televiziju, koje je RRA izdala u postupku po javnom konkursu iz 2010. godine. Nakon što su istekli rokovi za ulaganje prigovora, odnosno nakon što je Savet RRA po uložnim prigovorima konačno odlučio, Savet je svoje odluke dostavio RATEL-u na dalje postupanje. RATEL je svojim obaveštenjem podnosiocima prijave pozvao da u roku od 30 dana, odnosno do 10.3.2011. godine, dostavi RATEL-u kompletnu tehničku i drugu dokumentaciju propisanu Pravilnikom o postupku izdavanja dozvole za radio-stanicu i podacima i dokumentaciji koji se podnose uz zahtev za pribavljanje dozvole za radio-stanicu. RATEL će u daljem postupku, a u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama i Zakonom o radiodifuziji, pod uslovima utvrđenim Zakonom o elektronskim komunikacijama i propisima koji uređuju ovu oblast, izdati dozvole za predajnike, koje su sastavni deo dozvole za emitovanje programa. Navedena procedura precizno je regulisana Protokolom o saradnji RRA i RATEL-a .

DRŽAVNI ORGANI

3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

3.1. Kako je ranije u ovom izveštaju navedeno, tokom januara i februara 2011. Narodna skupštine Republike Srbije nije raspravljala ni o jednom zakonu koji bi bio od posebnog značaja za medijski sektor.

3.2. Skupština je sredinom januara 2011. raspisala tender za radio-televizijske prenose skupštinskih zasedanja. U budžetu je za ovu namenu predviđeno 80 miliona dinara. Mediji su spekulisali da bi za prenose mogli biti zainteresovani RTS ili B92. Aleksandar Tijanić, generalni direktor RTS-a, izjavljivao je, međutim, da sa Skupštinom neće sklapati nove poslove dok mu ne budu isplaćeni dugovi za stare, a procenio ih je na 3,3 miliona evra. Tijanić je na toliki iznos opredelio gubitak koji je RTS imao zbog dosadašnjih skupštinskih prenosa. Iz B92, koji jeste bio zainteresovan da prenosi Skupštinu, ali na svom kablovskom kanalu, nisu bili zadovoljni uslovima tendera, koji nije platformski neutralan, te insistira isključivo na zemaljskom prenosu. Rok za prijavljivanje zainteresovanih medijskih kuća ističe 14. marta. Podsetimo, Skupštinska zasedanja do sada je, na svom drugom kanalu, poprilično nevoljno, prenosio RTS. Republička radiodifuzna agencija je, 24. septembra 2007. godine, donela obavezujuće uputstvo kojim je RTS obavezala da obavlja prenose svih sednica u dva redovna godišnja zasedanja Narodne skupštine. Nakon manje od mesec dana, pod pritiskom javnosti da se obavezivanjem na prenose Skupštine narušava programska nezavisnost javnog servisa, RRA je svoje obavezujuće uputstvo zamenilo preporukom identičnog sadržaja, koje se RTS pridržavao, ističući istovremeno zahtev da mu direktni prenos skupštinskih sednica budu plaćeni.

4. MINISTARSTVO KULTURE

4.1. Ministarstvo kulture raspisalo je početkom februara 2011. pet konkursa iz oblasti javnog informisanja, za sufinansiranje projekata i programa u oblasti javnog informisanja, za sufinansiranje projekata/programa u oblasti javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina, za sufinansiranje projekata/programa u oblasti informisanja osoba sa invaliditetom, za sufinansiranje projekata/programa u oblasti informisanja srpskog naroda u zemljama Regiona, kao i za sufinansiranje projekata/programa elektronskih javnih glasila sa sedištem na Kosovu i Metohiji. U budžetu Republike Srbije za svih ovih 5 konkursa opredeljeno je ukupno 96 miliona dinara.

4.2. I pored najave ministra Nebojše Bradića od 29. decembra prošle godine, sa sastanka u Ministarstvu kulture kome su prisustvovali predsednici novinarskih udruženja, medijskih asocijacija, Kancelarije Saveta Evrope, Delegacije EU i Misije OEBS-a u Republici Srbiji, da će do 20. februara 2011. biti predložen Nacrt medijske strategije, ni do kraja perioda na koji se ovaj izveštaj odnosi, nikakav Nacrt nije predložen. Tokom februara održano je više sastanaka predstavnika novinarskih i medijskih udruženja sa državnom sekretarkom u Ministarstvu kulture, Snežanom Stojanović - Plavšić i ministrom Bradićem, na kojima se razgovaralo o modalitetima uključivanja predstavnika udruženja i nezavisnih eksperata u izradu Nacrta medijske strategije. Definitivan dogovor, međutim, još nije postignut.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, nije došlo ni do kakvog pozitivnog pomaka koji bi se ticao rešavanja spornih odnosa između organizacija za kolektivnu zaštitu autorskog i srodnih prava i elektronskih medija u Srbiji. I pored toga što je Vlada Republike Srbije 9. decembra 2010. godine imenovala predsednika i članove Komisije za autorska i srodna prava, koja treba da da svoje mišljenje o tarifama kolektivnih organizacija, Komisija još uvek nije, shodno Zakonu a autorskom i srodnim pravima, dostavila reprezentativnom udruženju radiodifuznih emitera zahtev za dobijanje mišljenja o predlozima tarifa kolektivnih organizacija na izjašnjenje, čime se početak efektivne primene Zakona usvojenog još krajem 2009. godine, i dalje odlaže.

U međuvremenu, organizacija proizvođača fonograma - OFPS i organizacija muzičkih autora Srbije - SOKOJ, pokrenule su, ili inicirale pokretanje, više desetina sudskih postupaka protiv medija. O jednom od tih postupaka pisali smo u ovom izveštaju. Stiče se utisak da se oni pokreću krajnje arbitrarno i bez ikakve analize osnovanosti. OFPS je inicirao više od stotinu postupaka protiv stanica širom Srbije i njihovih direktora, slanjem predstavki Republičkoj radiodifuznoj agenciji. Republička radiodifuzna agencija oglasila se nenadležnom da po takvim predstavkama postupa, te je iste prosledila javnim tužilaštvima. Javna tužilaštva po njima sada pokreću postupke za privredne prestupe za koje su propisane novčane kazne u rasponu od 100.000 do 3.000.000 dinara. OFPS u svojim predstavkama prigovara da emiteri ne šalju spiskove emitovanih fonograma u formatu OFPS-ovog obrasca objavljenog na Internet sajtu te kolektivne organizacije. Istovremeno, način dostavljanja spiskova emitovanih fonograma je regulisan i tarifom koju je takođe usvojio Upravni odbor OFPS-a i koja je i dalje važeća i od relevantnih akata je jedina objavljena u Službenom glasniku. Njom je propisano da je dostavljanje u formatu OFPS-ovog obrasca, samo jedan od alternativno predviđenih načina na koji se spiskovi mogu dostavljati, ali nikako ne i jedini. U primeru koji

smo u ovom izveštaju opisali, Privredni sud u Leskovcu, postupajući kao prvostepeni, ovakvu argumentaciju nije uvažio. Medij se žalio Privrednom apelacionom sudu, čija se odluka po žalbi očekuje. Jedan od drastičnijih primera arbitrarnog i neosnovanog pokretanja postupaka je primer članice ANEM-a, radio stanice iz Niša, koja je na sudu zbog tužbe OFPS-a kojom se od nje traži da za čitavu 2008. godinu plati naknadu od 4% svojih prihoda, iako je tarifa koja je predviđala naknadu u tolikom iznosu van pravne snage još od maja 2008. godine, kada je novom tarifom najviši iznos naknade bio opredeljen na 3% od ukupnih prihoda. ANEM je ovim povodom od Zavoda za intelektualnu svojinu, kao organa nadležnog da vrši nadzor nad radom kolektivnih organizacija, i od Republičke radiodifuzne agencije, kao svog sektorskog regulatora, zahtevao preduzimanje najhitnijih mera kako bi mediji u Srbiji bili zaštićeni od samovolje kolektivnih organizacija.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo usvojilo je 18. februara 2011. godine Pravilnik o prelasku sa analognog na digitalno emitovanje televizijskog programa i pristupu multipleksu u terestričkoj digitalnoj radiodifuziji, koji je objavljen u „Službenom glasniku RS“, broj 12/11 od 25. februara 2011. godine. U saopštenju koje je ministarstvo tim povodom objavilo, navodi se da ovaj Pravilnik predstavlja značajan korak u celokupnom procesu digitalizacije televizijskog programa u Republici Srbiji, i da ima za cilj da utvrdi tehničke standarde i obezbedi neophodne uslove kako bi se uspešno prešlo na digitalno emitovanje, u skladu sa Strategijom za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje radio i televizijskog programa u Republici Srbiji, preporukama Evropske unije, praksom susednih zemalja, kao i Zakonom o potvrđivanju završnih akata Regionalne konferencije o radio-komunikacijama (RRC-06).

Podsećamo, međutim, da je usvajanje ovog Pravilnika Akcionim planom uz Strategiju digitalizacije bilo planirano za II kvartal 2010, tako da ovaj akt kasni najmanje devet meseci. Takođe, Akcionim planom uz Strategiju digitalizacije, bilo je predviđeno da će ovim Pravilnikom biti definisana prava i obaveze komercijalnih emitera u procesu prelaska na digitalno emitovanje, uz puno poštovanje prava koja imaju u skladu sa dozvolama koje važe duže od roka predviđenog za isključivanje analognog signala. Umesto ovoga, jedina novost koju smo Pravilnikom dobili jeste raspored kanala po zonama raspodele za prvi i drugi multipleks u okviru mreže za distribuciju, emitovanje i multipleksiranje digitalnog televizijskog programa. Sve ostalo je praktično ponavljanje onoga što je i inače pisalo u Strategiji digitalizacije, s tim što je čak garantovani protok unutar multipleksa po jednom

televizijskom kanalu smanjen sa najmanje 3 Mb/s na 2 Mb/s. Ono što je, sa druge strane dobro, jeste da je iz Nacrta pravilnika, sa kojim se ušlo u javnu raspravu, brisan član kojim je bilo predviđeno da uslove i postupak izdavanja dozvola za emitovanje programa, nakon prelaska na digitalno terestričko emitovanje, svojim aktom uređuje Republička agencija za elektronske komunikacije u saradnji sa Ministarstvom i organom nadležnim za radiodifuziju. Ovakvo rešenje bilo je neprihvatljivo zato što su uslovi i postupak izdavanja dozvola za emitovanje programa pitanja koja su regulisana Zakonom o radiodifuziji, koji izričito predviđa da dozvolu za emitovanje programa izdaje Republička radiodifuzna agencija po sprovedenom postupku predviđenom tim zakonom, a ne bilo kakvim aktom koji bi donela Republička agencija za elektronske komunikacije. Takođe je dobro što je iz Nacrta pravilnika, sa kojim se ušlo u javnu raspravu, brisan član kojim se ustanovljavala obaveza svih emitera da učestvuju u promociji procesa prelaska sa analognog na digitalno emitovanje televizijskog programa, u kojoj ne samo da nije bila predviđena naknada, već ni maksimum do koga se sa nametanjem ove obaveze bez naknade moglo ići. Samo pitanje definisanja suštinskih prava i obaveze komercijalnih emitera u procesu prelaska na digitalno emitovanje ostaje nerešeno, a po mišljenju autora ovog izveštaja, moralo bi se rešavati kroz konsultacije između imalaca dozvola i Republičke agencije za radiodifuziju, uz aktivno učešće Republičke agencije za elektronske komunikacije i Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo, a koje bi se konsultacije ticale produžavanja važnosti izdatih dozvola za emitovanje, shodno odredbi člana 59. stav 3. važećeg Zakona o radiodifuziji, umesto izmene njenih uslova koju mogućnost Zakon o radiodifuziji ne poznaje, odnosno pregovore sa imalcima dozvola oko uvođenja za sve zainteresovane strane prihvatljivih regulatornih obaveza kao uslova produžavanja važnosti izdatih dozvola. Pri navedenom, regulatorne obaveze mogle bi se uvesti u formi obavezujućih, odnosno opštih obavezujućih uputstava po Zakonu o radiodifuziji.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

Nikakvi pomoci na planu privatizacije medija nisu zapaženi u periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi. Mediji su se, međutim, bavili situacijom u članici ANEM-a, Radio Somboru, kome je, nakon što je zbog dugova ostao bez telefona i interneta, i nakon što zaposleni već godinu dana nisu primili platu, od 25. februara, zbog neplaćenih računa, ostao i bez struje, čime je i definitivno onemogućeno emitovanje programa. Podsećamo, nakon poništaja privatizacije, država je upravljala Radio Somborom preko zastupnika državnog kapitala, koga postavlja Agencija za privatizaciju, pune tri godine. Rezultat takvog državnog gazdovanja je da su dugovanja preduzeća gotovo četiri puta veća od imovine, a da je poslednja imenovana direktorka ostavku podnela nakon samo mesec dana na dužnosti. Agonija Radio Sombora

samo potvrđuje odsustvo bilo kakvog koncepta i plana delovanja države u medijskom sektoru, a posebno u odnosu na održive modele povlačenja države iz medijskog vlasništva.

VII ZAKLJUČAK

Početak 2011. godine obeležio je povratak govora mržnje na velika vrata na srpsku medijsku scenu. O tome da li je reakcija države i javnosti bila dovoljna da bi ovakav govor suzbila i medijsku scenu oslobodila za komunikaciju koja neće biti zatrovana mržnjom, stereotipima i predrasudama, ostaje da se vidi. Takođe, o tome da ovakva vrsta javnog govora pretili da eskalira u nešto više od verbalnog nasilja, svedoči i sve veći broj novinara i urednika, ali i predstavnika civilnog društva – kao u slučaju Aide Ćorović, koji su upravo zbog svog rada i svojih istupa u medijima, na osnovu procene ministarstva unutrašnjih poslova, stavljeni pod permanentnu policijsku zaštitu. Paralelno sa ovim, procesi koji bi trebalo da dovedu do iznalaženja, makar na srednji rok, održivih rešenja za probleme sa kojima se srpski mediji suočavaju, i dalje su u zastoju i bez razrešenja na vidiku. Na strani vlasti i dalje nema sluha za predloge i zahteve koji iz medijskog sektora dolaze, o čemu ponajbolje svedoči nespremnost da, makar i na nivou neobavezujuće preporuke, ministarstva kulture i lokalne samouprave od opština zatraže da raspodelu novca za sufinansiranje medijskih projekata poveri istinski nezavisnim komisijama. Čitavu stvar dodatno su zakomplikovali sukobi unutar vladajuće koalicije i dugo najavljivana rekonstrukcija vlade, do koje je i došlo u martu, što je u jednom periodu kreiralo situaciju u kojoj medijska i novinarska udruženja zapravo nisu imala sagovornika u vlasti.